

Prijevod

UDK 355.48(497.13)"1991" : 327.36

Europa je morala priznati Sloveniju i Hrvatsku i isposlovati zaštitu srpskih manjina

FURIO CERUTTI

Firenca, Italija

Čini se da je jugoslavenska kriza u dvostrukoj prekretnici suprotnoga smjera. Pad Vukovara dokazuje da u krajnjoj liniji vojna agresija nagrađuje onoga koji je od nje učinio glavni instrument svoje politike, a to je u ovom slučaju sprsko-komunistički aparat vlasti. Sa spasavalačkim misijama talijanskih i francuskih brodova koje su priskočile Dubrovniku napokon se nazire malo, ali ozbiljna intervencija pomoći žrtvama; utoliko ozbiljnija ako se proširi i ako dobije — kao što obećava UEO — primjerenju vojnu zaštitu ratnih brodova navedenih zemalja i Britanske kraljevske mornarice (pretpostavlja se ne samo prikladnu zračnu potporu, već zaštitu prema potrebi). Navedenim bih se poslužio kao prilikom da zacrtam kakvu pouku, nažalost, *post festum*.

1) Neuspjelom se pokazala ideja, ispravna samo kao apstraktno načelo, da se narode Jugoslavije nagovori da održe jedinstvenu državu, i da se ne raspadnu u niz autonomnih suparničkih republika. Otkad su na Slovence i Hrvate pale prve bombe, takav stav postao je intelektualizam, protivan političkom i ljudskom realitetu. Kako se moglo tražiti da narodi koji očigledno već godinama jedni prema drugima osjećaju antipatiju, sačuvaju federaciju ili konfederaciju? Kakva nas je arogantnost navela da ne shvatimo ozbiljno proglašenja neovisnosti o kojima se demokratski odlučivalo? Svidalo se to kome ili ne (meni se osobno ne sviđa), iz ruševina istočnih komunizama moraju se najprije roditi nacije, a tek potom demokracija. Previše je lako da netko tko — kao mi, zapadni Europ-
ljani — već desetljećima i desetljećima ne poznaje pritiske nacionalnoga života (jezik, običaje, vjeru, kulturu) propisuje strogo suzdržavanje od nacionalizma bilo kakve vrste. Umjesto toga, možemo samo nastojati na tome da nacionalno načelo *ethnos*, ne odstrani demokratsko načelo, *demos*, nego da mu se pridruži.

2) Pravodobnim priznanjem neovisnosti Hrvatske i Slovenije kojim bi se pitanje srpskih manjina ostavilo otvoreno međunarodno zajamčenom rješenju, možda bi se moglo izbjeći da Srbija i njezini saveznici vojnim putem prekrajaju u svoju korist granice i odnose snaga. Međunarodne organizacije, prvenstveno Europska zajednica, već nakon prvih puškaranja mogle su odlučno intervenirati i obeshrabriti svakoga tko bi se poslužio oružjem da obuzda ili »oslobodi« ma-

njine. Lucidna i odlučna intervencija mogla je blokirati i provokacije hrvatskog nacionalizma i njegovu revalorizaciju ustaške prošlosti. Nepojmljivo je da se u današnjoj Europi ponovo stvoreni etnički sukobi moraju rješavati masakrima i egzodusom umjesto pregovorima o granicama i autonomnim statutima za manjine. Po svaku cijenu trebalo je izbjeći ovu današnju sramotu Europe — od gomila leševa u Slavoniji do ruševina Dubrovnika (grada koji je u istom rangu s Brugesom ili Venecijom).

Zakazale su vlade i međunarodne organizacije. No, ne smijemo prešutjeti da je zakazala i europska ljevica u svim ili gotovo svim svojim članicama i nijansama. Umjesto da savjetuje nemoguća, iskonstruirana rješenja ili da se raspline u maglama svojih mitova, tabua i cinizma, ona se morala energično pozabaviti jedinom neospornom i neodgodivom stvari: ljudskim pravima pojednaca, Srba i Hrvata, Albanaca na Kosovu ili Mađara u Vojvodini, počevši od njihova prava na život kojemu danas prijete ambiciozni lideri, fanatični pustolovi ili fašisti i reaktionari u uniformi. Trebalo je dati autoritativan znak ne samo Srbima i Hrvatima nego svakome kome bi na Istoku Europe ili raspadnutom Sovjetskom Savezu moglo sutra pasti na pamet da oružanim putem rješava etničke kontroverze.

3) Rat u Jugoslaviji označava neuspjeh Europske konferencije za sigurnost i suradnju (KESS) koja je nedavno u Pragu otvorila svoj ured za rješavanje sukoba. Ne samo da je KESS zamišljen za još bipolarnu Europu nego se KESS, kao uostalom i UN, potpuno temelji na postojećim državama, koje mogu blokirati njezine mehanizme ostvarenjima mira. A protagonisti sadašnjih sukoba su etničke skupine ili republike neke savezne države u rasulu. Trebat će bitno drukčiji uvjeti i bitno drukčija vremena pa da KESS — koji je ipak značajan činilac na međunarodnoj pozornici — zaista može funkcionirati kao *tertius super partes* (treći iznad stranaka koji primiruje razmirice) ili barem kao *tertius inter partes*. Neka to bude lekcija onima koji su već 1989. godine htjeli raspustiti postojeće, iako nezadovoljavajuće oblike kolektivne sigurnosti kao što je NATO, kako bi ih prekonoc nadomjestili KESS-om.

Nešto se boljem, iako tek malo boljem, pokazala Europska zajednica: njezin politički neuspjeh, uz diplomatske aktivnosti, svjedoči o ograničenjima jednog entiteta kojemu nedostaje jedinstvo, čak i političko jedinstvo (što je uostalom glavni razlog zbog kojeg je Europa politički vječno inferiorna SAD-u, iako je bogatija). Ako EZ ozbiljno želi štititi mir u Europi, očigledno je da mora ubrzati svoj prijelaz k političkom jedinstvu, koji je uspješan prvenstveno na monetarnom i vojnom području.

Najprije *produbiti* pa tek onda *proširiti*, da se poslužimo eurokratskim žargonom, ali ako odlučno upućujem na opcije, to ne znači da se zavaravam glede sadašnjih uvjeta ni u pogledu onog što se za dvadesetak dana može postići na sastanku na vrhu EZ-a u Maastrichtu.

4) Najopćenitija poruka 1991. godine kaže da su svijetu, od Kuvajta pa do razmjerno civiliziranog svijeta poslijeratne Europe, potrebni — da se provokativno izrazim — žandari! Kultura mira, prioritet političkih instrumenata nad

